

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ เป็นการศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลหาราช อำเภอหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบริบทของเทศบาลตำบลหาราช สภาพการณ์ที่เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหาราช ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาไว้เป็นลำดับ ดังนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
8. การนำเสนอผลการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดำเนินการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และสร้างแผนยุทธศาสตร์ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน/กิจกรรมย่อย	แหล่งข้อมูล	วิธีการเครื่องมือที่ใช้	ผลที่ต้องการ/ได้
1. กำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย	เอกสาร ตำรา	ศึกษาเอกสาร/ตำรา รวบรวมข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา
1.1 ศึกษาความสำคัญของปัญหา			
1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย			วัตถุประสงค์ของการวิจัย
1.3 กำหนดขอบเขตของการวิจัย			ขอบเขตของการวิจัย
2. จัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย	เอกสาร ตำรา	ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดหมวดหมู่สรุป	กรอบแนวคิดในการวิจัย
3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล	1. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง	1. แบบสอบถาม	ข้อมูลจากแบบสอบถาม
4. วิเคราะห์ข้อมูล	แบบสอบถาม	1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล 2. ประมวลข้อมูลโดยผู้วิจัย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	นำข้อมูลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย	รายงานผลการวิจัย
6. สร้างแผนยุทธศาสตร์	การวิเคราะห์ข้อมูล	นำข้อมูลที่ได้มาสรุปและวิเคราะห์	แผนยุทธศาสตร์

จากตาราง 1 พบว่าขั้นตอนการวิจัย มีจำนวน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย ขั้นตอนการทำการกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และ ขั้นตอนสรุปผลการวิจัย แสดงแหล่งข้อมูล วิธีการ/เครื่องมือในการดำเนินการ และผลที่ต้องการได้รับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันโรคไข้เลือดออก ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากสถิติประชากรในเขตเทศบาลตำบลมหาราช เดือนธันวาคม 2550 ทั้งหมด 10 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตำบลหัวไผ่ และหมู่ที่ 1, 2, 3, 4 ตำบลมหาราช มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 3,385 คน แยกเป็น ชาย 1,642 คน หญิง 1,743 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย

ผู้บริหารของเทศบาล	จำนวน	15 คน
เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	จำนวน	10 คน
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลมหาราช	จำนวน	6 คน
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองราช	จำนวน	3 คน
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัยตำบลมหาราช	จำนวน	3 คน

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ประชาชนในตำบลหัวไผ่ ซึ่งมีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และตำบลมหาราช ซึ่งมีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกหมู่บ้านที่เป็นเลขคี่ ได้แก่ ตำบลหัวไผ่ หมู่ที่ 1, 3, 5 และ ตำบลมหาราช หมู่ที่ 1, 3 รวมเป็น 5 ชุมชน ประกอบด้วย

ผู้นำชุมชน	5 ชุมชน	ชุมชนละ 1 คน	รวมจำนวน	5 คน
อาสาสมัครสาธารณสุข	5 ชุมชน	ชุมชนละ 8 คน	รวมจำนวน	40 คน
กรรมการชุมชน	5 ชุมชน	ชุมชนละ 10 คน	รวมจำนวน	50 คน
รวมขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 95 คน โดยการสุ่มตัวอย่างตามวิธีของทาโร (Taro. 1967 :				

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากการค้นคว้า แผนพัฒนา การสอบถาม และแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม ทั้งหมด 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในเขตเทศบาล ตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบให้เลือกตอบถึงสภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ระดับการดำเนินงาน 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย รวม 27 ข้อ

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ที่สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการป้องกัน โรคไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบ ให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าให้คะแนนเป็น 3 ระดับ (พิชิต ฤทธิ์เจริญ. 2542 : 292) คือ

เลือกตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	1
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	2
ไม่ปฏิบัติเลย	1	3

ส่วนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถาม แบบ ให้เลือกตอบถึงระดับการส่งเสริมการป้องกัน 3 ตัวเลือก คือ มาก ปานกลาง น้อย รวม 25 ข้อ

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ที่สอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบ ให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าให้คะแนนเป็น 3 ระดับ (พิชิต ฤทธิ์เจริญ. 2542 : 292) คือ

เลือกตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มาก	3	1
ปานกลาง	2	2
น้อย	1	3

การตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability analysis) จากกลุ่มตัวอย่าง คือผู้มีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่ามีความเชื่อมั่นของข้อมูลทั้งฉบับได้ค่า .8700

ชุดที่ 2 แบบสอบถาม ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบให้เลือกตอบถึงสภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ระดับการดำเนินงาน 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย รวม 27 ข้อ

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ที่สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบ ให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

เลือกตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	1
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	2
ไม่ปฏิบัติเลย	1	3

ส่วนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถาม แบบ ให้เลือกตอบถึงระดับการส่งเสริมการป้องกัน 3 ตัวเลือก คือ มาก ปานกลาง น้อย รวม 25 ข้อ

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ที่สอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรค ไข้เลือดออก ข้อคำถามแบบ ให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้กำหนดค่าให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

เลือกตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มาก	3	1
ปานกลาง	2	2
น้อย	1	3

การตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability analysis) จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า มีความเชื่อมั่นของข้อมูลทั้งฉบับได้ค่า .8785

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดโครงสร้างเนื้อหา ภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ควบคุมการค้นคว้าอิสระ
2. นำข้อมูลจากการศึกษาในข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถาม และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม
3. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ ความสอดคล้องกันของข้อความ ตลอดจนภาษาที่ใช้ อันเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับประธาน และกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการดำเนินการ คือ การใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสานงานกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลมหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลมหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอมหาราช เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัยตำบลมหาราช และประสานงานกับผู้นำชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กำหนดวัน เวลา ในการรับแบบสอบถามคืน โดยใช้เวลา 10 วัน นับจากวันที่ได้รับแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิเคราะห์โดยดูจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและลักษณะของข้อมูลที่ศึกษา ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาลงรหัสข้อมูล จากนั้น ทำการประมวลและวิเคราะห์ผลโดยใช้เครื่องมือโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับผู้มีส่วนรับผิดชอบและแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประกอบเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์โดย หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล วัตถุประสงค์การปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ระดับ

$$\begin{aligned} \text{ระดับการปฏิบัติ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายตามค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	2.34 – 3.00	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำ
ค่าเฉลี่ย	1.67 – 2.33	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.66	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติเลย

ส่วนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์โดย หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล วัตถุประสงค์การปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ระดับการส่งเสริม} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายตามค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	2.34 – 3.00	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	1.67 – 2.33	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.66	หมายถึง	น้อย

เมื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแล้ว จึงนำมาเสนอเป็นยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานสร้างแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

ระยะที่ 1 ดำเนินการศึกษาข้อมูลความรู้พื้นฐานในการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำแผนยุทธศาสตร์แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แบบสอบถาม

ระยะที่ 2 จัดทำแผนยุทธศาสตร์แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

1. การจัดวางกลยุทธ์ (Strategy formulation) หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning)
 - 1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเพื่อหาจุดแข็ง และจุดอ่อน
 - 1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกเพื่อหาโอกาสและภัยคุกคาม
 - 1.3 การกำหนดหรือทบทวนวิสัยทัศน์ และ พันธกิจเพื่อกำหนดให้แน่ชัดว่าเป้าหมาย การวางแผนยุทธศาสตร์และแผนยุทธศาสตร์แนวทางการส่งเสริมการป้องกัน โรคไข้เลือดออกของ เทศบาลตำบลมหาราช อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ และพัฒนากระบวนการให้ความรู้
 - 1.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การระยะของแผนกลยุทธ์
 - 1.5 การวิเคราะห์และเลือกกำหนดกลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาองค์กร
2. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic implementation)
 - 2.1 การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน
 - 2.2 การวางแผนปฏิบัติการ (Action plan) ที่ระบุกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องดำเนินการ
 - 2.3 การปรับปรุง พัฒนาองค์กร
3. การควบคุมและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ (Strategic control and evaluation)
 - 3.1 การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์

3.2 การติดตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาจทำให้ต้องมีการปรับแผนกลยุทธ์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก และการเสนอแนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลงานวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ จะนำเสนอเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 บริบทของเทศบาลตำบลมหาสารและสถานการณ์ของโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 2 คือ สภาพการป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 3 คือ แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออก